

Kunnskapsdepartementets innspill til EUs 9. rammeprogram for forskning og innovasjon. Henrik Asheim svarer.

EU-kommisjonen er i ferd med å forberede det neste rammeprogrammet for forskning og innovasjon, etterfølgeren etter Horisont 2020. I den forbindelse har Kunnskapsdepartementet sendt kommisjonen sitt andre innspill om temavalg, tematiske prioriteringer og samarbeid, basert på en rekke bidrag fra relevante norske aktører.

PER M. KOCH,
Forskningspolitikk

Forskningspolitikk tok en prat med vikariende kunnskapsminister Henrik Asheim om innspillet, der departementet foreslår at følgende fire tema blir prioritert: (1) Et grønt skifte mot lavutslippssamfunnet, (2) bærekraftig blå vekst og hav, (3) samfunnsikkerhet, robusthet og sosial samhörighet og (4) digitalisering. Asheim er nå tilbake på Stortinget, hvor han er medlem av Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Signalene i Brussel i disse dager er at neste rammeprogram vil velge ut noen *missions* eller månelandinger. Norges siste innspill nevner flere prioriterte områder og ideer, men dokumentet inkluderer ikke konkrete *missions*.

Hva synes du om etableringen av slike *missions*? Hva slags *missions* kan Norge foreslå, hvor vi både bidrar til å løse noen av vår tids største utfordringer og samtidig posisjonerer oss godt mot neste programperiode?

Missions er noe vi i utgangspunktet er positive til, men de må være fleksible. Hvis de skal løse samfunnsutfordringer som Europa står overfor, må man også ta høyde for at ting blir til mens man går. Utfordringene kan jo forandre seg.

Det ser du for eksempel på den migrasjonsstrømmen Europa møtte for noen år siden. Den skapte en ny utfordring som vi kanskje ikke var forberedt på noen år før.

Derfor skal jeg også være litt forsiktig med å konkretisere hvilke *missions* vi vil prioritere. Noe av dette må jo ses i sammenheng med de fire innspillene vi har sendt.

De reflekterer overordnede ting der vi mener det er viktig at vi har en felles politikk, ergo en felles kunnskapsforståelse.

Har du noen ideer om hva slags prosesser vi kan ha nasjonalt for å utvikle slike forslag for kommisjonen?

Det har vært en bevisst strategi fra vår side å være veldig tidlig ute med å spille inn. Dette er ikke noe vi har kookt opp i Kunnskapsdepartementet alene. Vi har gjort dette i samråd med sektoren og med fagfolk. Vi sitter jo ikke rundt bordet i EU, så vi er tidlig på i prosessen for å sikre oss innflytelse.

I den såkalte Lamy-rapporten (et innspill til rammeprogrammet bestilt av kommisjonen) understrekes det at man i *missions* bør ha en god integrering av samfunnsvitenskap og humaniora i andre typer aktiviteter. Hva er din holdning til det?

Det er absolutt et godt poeng og et spennende innspill. Vi er positive til det, men vi må se litt på hvordan vi skal utvikle det på en god måte.

I Norges siste innspill til EU er vi tydelige på at det må satses mer på forenkling for næringslivet dersom EU skal få med *start-ups* og utfordrere med de virkelig banebrytende innovasjonene.

Både kommisæren Moedas, Emmanuel Macron i Frankrike og Anita Krohn Traa- seth i Innovasjon Norge har tatt til orde

for å opprette et sterkt innovasjonsråd i niende rammeprogram for å nå denne gruppen. Hva er din mening om det?

Vi synes dette er veldig interessant og har støttet utviklingen av en pilot. Vi følger nøye med og er spent på hvordan piloten vil fungere.

Det vi har vært opptatt av når det gjelder et slikt råd, er at det må gjøre det enklere for oppstartsbedrifter å delta i det samarbeidet som er der, og at det bør støtte opp under bedrifter som har et vekstpotensial.

Vi bør også bruke forskning og innovasjon til å skape nye markeder. Det er kanskje noe av det Europa ikke har vært flink til. Det at mobilteknologien i stor grad er flyttet over til Asia, er et eksempel på hvor lett det er å miste ballen.

Vi står overfor en spennende revolusjon hvor det kan komme mye ny teknologi som både kan løse mange av utfordringene våre -- på klima for eksempel -- men som også kan få mer ut av ressursene, skape nye markeder og bedrifter samt økonomisk vekst i Europa.

Brussel er på mange måter blitt Norges andre forsknings- og innovasjonsråd. Langtidsplanen for forskning presenterer regjeringens nasjonale strategiske valg for fremtiden, og mange av perspektivene derfra finner vi også i innspillet til niende rammeprogram. Norges innspill understreker også behovet for utfordringsorienterte utlysninger, ikke minst

“Europa er god på å sette opp mål, men er kanskje ikke god til å finne løsninger på tvers”

med fokus på bærekraft og grønne løsninger. Regjeringen understreker i innspillet at programmet bør komplementere og ikke erstatte nasjonal finansiering. Det er vel ikke bare enkelt, med så mange land med ulike næringsstrukturer. Hvordan har regjeringen tenkt å koordinere den nasjonale innsatsen for store utfordringer med den som gjøres i EU?

Hvis du ser på Horisont 2020 og dagens langtidsplan, så er det jo i stor grad samsvar mellom disse tingene, og jeg tror det vi spiller inn også vil ha en effekt på hvordan neste langtidsplan skal se ut her hjemme i Norge.

Når vi har vært veldig konkrete og laget en veldig kort liste med fire forslag, så er jo det fordi vi mener Europa bør ha en samlet politikk på disse områdene. Dette er forhold som går på tvers av landegrensener, som utfordrer oss som kontinent, og som gjør at vi må løfte dem opp på et høyere nivå.

Hvilket av disse fire forslagene ser du på som det absolutt viktigste?

Nei, det er det farlig å si! Dette er fire store områder som også går litt inn i hverandre, så jeg tror jeg skal være forsiktig, dersom ett av dem er min favoritt.

Hvert av forslagene har utfordringer på sitt nivå. Klima er viktig fordi det nettopp er noe som går på tvers av landegrensene. Europa er god på å sette opp mål, men er kanskje ikke god til å finne løsninger på tvers.

Når det gjelder hav, så er jo det viktig for Norge.

Alt dette henger også sammen med samfunnssikkerhet og robusthet og med den migrasjonsstrømmen vi har hatt. Migrasjonsdebatten i Europa kan ikke bare dreie seg om yttergrenser. Den må også handle om hvordan vi skal håndtere dette inne i Europa. Det er mange mennesker som er kommet til vårt kontinent som trenger beskyttelse, og som må integreres på en god måte. Da må vi ha en felles politikk.

Det samme kunne jeg ha sagt om digitalisering. Det er vanskelig å se hvor store samfunnsendringer vi kommer til å få, ikke minst på arbeidsmarkedet.

EU ser forskning og innovasjon under ett. Kan vi regne med en tettere integrering av forsknings- og innovasjonspolitikken også i Norge i fremtiden?

Det tror jeg er helt nødvendig. Så er jo det store spørsmålet igjen: Hva er innovasjon? Vi ønsker en ganske bred tilnærming til hva innovasjon er. Dette gjelder blant annet nye næringer, nye markeder, bedrifter med vekstpotensiale og ny teknologi som kan skape helt nye bedrifter som vi ikke aner konturene av i dag.

Men så skal vi også ha en fri forskning som ikke bare har som formål å skape bedrifter og arbeidsplasser, men som også skal berike samfunnet på mange forskjellige områder. Forskning er også viktig for å kunne håndtere store samfunnsutfordringer.

I rapporten som kommenterer langtidsplanen og norsk forsknings- og innovasjonspolitik, påpeker OECD at det ikke er like lett å se langtidsplanen i Nærings- og fiskeridepartementets aktivitet.

Det er mulig. Jeg har jo gleden av å sitte i møter med regjeringen, og det er mange departementer som mener noe om norsk forsknings- og innovasjonspolitik.

Men dette må henge godt sammen.

Hele høyere utdanningssektoren er jo også med. Den skal tilpasse seg en ny tid der folk kommer til å utdanne seg hele livet og på en annen måte enn man kanskje har vært vant til før.

Ambisjonen for neste rammeprogram, slik det er presentert i Lamy-rapporten, er et mye større budsjett enn dagens. Samtidig har det blitt foreslått store budsjettkutt for dagens rammeprogram Horisont 2020. Tror du EU vil lykkes med å få medlemslandene med på en storstilt satsing på forskning og innovasjon?

Jeg håper jo selvfølgelig på det, men vi tok jo en beslutning i 1994 om at vi ikke skulle være inne i disse budsjettforhandlingene, og det merker vi jo konsekvensene av nå. Vi har ikke så mye push på akkurat budsjettprioriteringene i parlamentet.

Der er det mange hensyn som skal tas, og der er det maktkamp mellom sektorer og mer. Her må vi følge med og trykke på der vi kan.

Men la oss si at du får ønsket ditt oppfylt. Da står vel kunnskapsministeren overfor et lite problem. Hvordan skal du få økt budsjettet i Norge?

Men det er en utfordring vi har hatt i flere runder. Det jeg mener vi er et veldig godt eksempel på — i hvert fall i forrige runde — er at man fikk lagt fram en offensiv langtidsplan som i dette budsjettforslaget er finansiert på krona. Jeg mener det er en kjempeseier at vi har klart å få til en langsiktighet og forutsigbarhet rundt budsjettene. Det ønsker jo vi å fortsette med.

Vi skal lage en ny langtidsplan også. Men budsjettkamp er budsjettkamp, og jeg er ydmyk for det.

Vi ser at Europa og verden akkurat nå går gjennom en form for sosial omveltning, med mange konflikter. Dere har blant an-

net i innspillet til niende rammeprogram nevnt behovet for å få mer forskning på dette. Motposten til dette er jo å få folk med på utviklingen av denne typen forskning, slik at folk får eierskap til den og at det ikke bare blir elitens prosjekt. Har du noen ideer om hvordan man kan gjøre det, i Norge og i Europa?

Ja, dette er et kjempeviktig poeng, for forskning har jo ikke lenger den tilliten den hadde før.

Det har jo vært sagt at du har krav på dine egne meninger, men du har ikke krav på dine egne fakta. Det vi kommer til å prioritere her, både i Norge og inn mot EU, er at ungdom må kobles på på en bedre måte – gjennom utdanningsystemet. Det handler om å forstå den informasjonsflyten man står i og forskjellen på hva som er forskningsbaserte fakta, og hva som er meninger.

Vi ser jo stadig flere diskusjoner og miljøer som totalt ignorerer forskning, og mener at alt er feil. Slik kan vi jo ikke ha det. Utdanningsystemet helt ned til grunnskolen må med. Forståelsen av kildekritikk blir viktig og at de unge blir hjulpet til å være kritiske til den informasjonen de blir servert. **G**

Kunnskapsdepartementets innspill til EU-kommisjonen kan hentes ned her: <https://goo.gl/VyJL2i>

Forskningspolitikk kommer med en egen tema-artikkel om niende rammeprogram i neste nummer.